

Apocalypse now redux

Verenigde Staten, 1979/2001, 202 minuten, kleur

Productie:	Kim Aubry, Francis Ford Coppola
Regie:	Francis Ford Coppola
Scenario:	John Milius, Francis Ford Coppola
Camera:	Vittorio Storaro
Montage:	Lisa Fruchtmann, Gerald B. Greenberg, Richard Marks, Walter Murch
Art direction:	Dean Tavoularis
Geluid:	Walter Murch
Muziek:	Carmine Coppola, Francis Ford Coppola
Met:	Martin Sheen, Marlon Brando, Robert Duvall, Dennis Hopper, Frederic Forrest, Larry Fishburn, Harrison Ford

Waar gaat het eigenlijk over?

Kapitein moet tijdens Vietnam-oorlog gedeserteerde kolonel elimineren. Een simpel gegeven, maar wel het begin van een wervelend en shockerend verhaal, in een weergaloze filmklassieker, hier in de extra lange *director's cut*. Martin Sheen is de opgebrande kapitein Willard die met zijn crew per boot de jungle in moet. Het doel is de doorgedraaide kolonel Kurtz, een raadselachtige Marlon Brando. Met elke bocht in de rivier varen we dieper de waanzin van de oorlog in. Wreedheden worden afgewisseld met waterskiën en de tocht lijkt steeds meer op een slechte trip naar de hel. Regisseur Coppola's film is een briljante aanslag op de zintuigen, en op de filmploeg: Martin Sheen kreeg een hartaanval en de opnamen liepen een jaar uit. Maar dan heb je ook wat.

De filmmaker

Francis Ford Coppola is een levende legende. Hij heeft meerder klassiekers op zijn naam staan, maar ook enorme flops. Coppola is uit 1939, vader was musicus, moeder actrice. Hij studeerde drama en regie en ging aan de slag als geluidsman, dialoogcoach, producer en uiteindelijk als regisseur, van **Dementia 13** (1963). Kortom, Coppola was zo'n filmmaker die alles kon. Hij won een oscar voor het script van **Patton**. Hij richtte in '69 met George Lucas een productiemaatschappij op, en produceerde daarmee de eerste films van Lucas. De grote doorbraak als regisseur kwam met de moeder aller

maffia films: **The Godfather**, algemeen beschouwd als één van de beste films aller tijden en in 1972 oscarwinnaar. Zijn volgende film, **The Conversation**, won de Gouden Palm in Cannes en toen kwam Coppola met een vervolg op **The Godfather**. Normaal gesproken een zwaktestbod, maar de film was misschien nog wel beter dan deel 1 en won ook een hele serie Oscars. Toen begon hij aan zijn meest ambitieuze film, **Apocalypse now**. De productie was een hel (zie verderop bij Nader bekeken: the making of), maar ja, dan heb je ook wat. De film werd gelauwerd, maar de bezoekersvielen tegen en Coppola ging er bijna failliet aan. Hij moest voor meer commerciële projecten kiezen, wat ook geen garantie op succes is. **One From the Heart** en **The Cotton Club** leverden minder op dan ze kostten. Francis Ford Coppola is het kwijt, ging het verhaal. Van zijn jaren tachtig films is alleen **Peggy Sue Got Married** de moeite van het huren waard. Het ging pas weer beter met **The Godfather 3**. Weer geld en weer oscarnominaties. Een Dracula film was ook een hitje, maar daarna kwam er weer niks. Coppola zonk zo diep dat hij een John Grisham verfilming aan zijn oeuvre toe voegde: **The Rainmaker**. Hij is het weer even helemaal kwijt. Kortom, er zijn inmiddels plannen voor deel vier in de Godfather-reeks.

Nog meer van dezelfde

1997 The Rainmaker
1996 Jack
1992 Bram Stoker's Dracula
1990 The Godfather: Part III
1989 New York Stories
1988 Tucker: The Man and His Dream
1987 Gardens of Stone
1986 Peggy Sue Got Married
1986 Captain Eo
1984 The Cotton Club
1983 Rumble Fish
1983 The Outsiders
1982 One from the Heart
1974 Godfather: Part II
1974 The Conversation
1972 The Godfather
1969 The Rain People
1968 Finian's Rainbow
1966 You're a Big Boy Now
1963 Dementia 13

De context

American New Wave

Hollywood staat bekend om goedbezochte maar simpele formulefilms die ertoe uitnodigen met popcorn en cola onderuit te hangen. Er zijn echter ook in Hollywood perioden waarin de zogenaamde auteursfilm opleeft. In de jaren zeventig kregen regisseurs met een eigen stijl van de studio's de ruimte om te werken buiten het gangbare formulewerk. In sommige gevallen hadden ze zelfs het recht op de *final cut* van de film, ofwel artistieke vrijheid. De 'auteurs' waren toen bijvoorbeeld Francis Ford Coppola, George Lucas, Martin Scorsese, Woody Allen en Steven Spielberg. De stroming werd ook wel de *American New Wave* genoemd, naar de nieuwe golf die uit Frankrijk kwam, de *Nouvelle Vague*. In navolging van Godard en Truffaut ontstonden er in tal van landen *New Waves* van auteursgerichte films. In de Verenigde Staten werd de film voor het eerst als kunstvorm erkend, en niet louter als entertainment. Het was in die sfeer dat Coppola, als één van de grootste namen van die tijd, de gelegenheid kreeg om een monsterproject als **Apocalypse now** tot een einde te brengen. Een nieuwe golf is altijd pas achteraf goed in een historische context te plaatsen, maar in Amerika wordt op het ogenblik gesproken van een '*New New Wave*', waarbij bijvoorbeeld Paul Thomas Anderson, Spike Jonze en Sam Mendes ook weer de artistieke vrijheid krijgen om binnen het

studiosysteem afwijkende films te maken. De belangrijkste reden is dat de Hollywood-auteursfilm ook economisch succesvol blijkt te zijn. Dat besef kwam bij de studio's na **Pulp Fiction**, dat een honderden-miljoenenwinst maakte. De 'kwaliteitsfilms' zijn goedkoper te produceren dan de grote Hollywood blockbusters en is er een toenemende markt voor. De snelst groeiende filmdoelgroep zijn de 35-plussers, die vaak naar de 'betere' film gaan.

Oorlogsfilm

"My movie is not about Vietnam... my movie is Vietnam." Coppola laat zich niet van zijn bescheiden kant zien. *Apocalypse now* is een oorlogsfilm, meer specifiek een Vietnamfilm. De oorlogsfilm is bijna zo oud als de film. De eerste echt grote en lange film was een oorlogsfilm: **Birth of a Nation** van D.W. Griffith, uit 1915, een dubieus epos over de Amerikaanse burgeroorlog. Sindsdien is er altijd wel ergens een oorlog om een filmmaker te inspireren, de teller staat inmiddels op ruim vijfhonderd Hollywood-oorlogsfilms. Het stramien was meestal als volgt: een groep mannen van verschillende achtergrond groeit naar elkaar toe in het heetst van de strijd tegen de vijand. En natuurlijk wonnen de Amerikanen. Vooral na de Japanse aanval op Pearl Harbor in 1941, begon Hollywood oorlogsfilm te produceren, omdat het aansprekende verhalen opleverde, maar ook om het nationale moraal op te poetsen. De Tweede Wereldoorlog is dé filmoorlog geworden, en levert nog steeds films op. Denk aan **Saving Private Ryan**: Hetzelfde verhaal, maar met *special effects* die de horror van de oorlog beter weergaven, in plaats van de vrolijk fluitende yankees uit de eerdere films. De Koreaanse oorlog kennen we van de oorlogskomedie **M*A*S*H**, van Robert Altman, en zelfs niet bestaande oorlogen zorgden voor veel films, over de koude oorlog of Wereldoorlog 3. De meest controversiële films werden ontleend aan de meest controversiële oorlog voor de Amerikanen, de strijd met Vietnam. Er waren twee grote verschillen met eerdere oorlogen: Vietnam was de eerste 'televisieoorlog' (zodat men de gruwelen al thuis op de buis zag), én de VS verloor. Het leverde heel verschillende films op, variërend van 'alsnog een overwinning' (**Rambo**) tot de kant van de Vietnamezen (**Heaven and Earth**) en de driltraining (**Full Metal Jacket**). Er kwam een hele serie films die realistisch probeerden te zijn, zoals **Platoon** en **The Deerhunter**, en de ultieme anti-oorlogs-trip **Apocalypse now**. Opvallend is dat de Golfoorlog van begin jaren negentig nauwelijks films heeft opgeleverd, en al zeker geen goede. Misschien omdat de live-verslaggeving de filmmakers voor is?

Nader bekeken: The making of...

Van heel wat films kun je op televisie de '*making of*' zien, als een soort extra lange trailer. Het maken van **Apocalypse now** heeft een echte documentaire opgeleverd die een must is voor elke film liefhebber: **Hearts of Darkness, a Filmmaker's Apocalypse**. Als ooit één film een hel was om te maken, dan deze wel. In de pers werd er destijds over geschreven als *Apocalypse when?* of *Apocalypse Never*, omdat de film maar niet af kwam. De geplande twee maanden voor de opnamen werden zestien maanden. Afhankelijk van het verhaal (want er doen veel sterke verhalen de ronde) is er twee à drie jaar gemonteerd aan de film, die op het laatste moment nog van vier uur werd ingekort tot tweeënhalf. De film was begroot op 12 miljoen dollar, maar kostte meer dan 30 miljoen, waaronder veel van Coppola's eigen geld. De opnamen (op de Filipijnen...) werden overvallen door een tyfoon (Olga) die de decors verwoestte. De gebruikte helicopters waren vaak niet beschikbaar, omdat het Filipijnse leger ze aan de nadere kant van het land nodig had om tegen rebellen te vechten. Harvey Keitel als kapitein Willard werd al na twee weken vervangen door Martin Sheen. Die kreeg halverwege de draaiperiode een hartaanval. Uit angst dat de stekker uit het project zou worden getrokken verzweeg Coppola dit. Voor een aantal scènes is de broer van Sheen, Joe Estevez ingevlogen, om zijn *body double* te zijn. Coppola had zijn hoop op een goede afloop gevestigd op Marlon Brando, die kapitein Kurtz moest spelen. Brando kwam tegen het eind van de productie met twintig kilo overgewicht aangevlogen, zonder het script te hebben gelezen en begon met basale vragen als: waarom zitten ze in een boot? Uiteindelijk eiste hij alleen in de schaduw te worden gefilmd. Kortom: Coppola heeft meermaals met zelfmoord gedreigd, heeft een epileptische aanval gehad en is tijdens het draaien 50 kilo afgevallen (maar hij was ook te zwaar). De nog onvoltooide versie werd vertoond op het filmfestival in Cannes en won meteen de Gouden Palm. In 2001 kon Coppola eindelijk de *director's cut* maken die hij voor zich zag. De *making of* hebben we te danken aan Coppola's vrouw, Eleanor, die van achter de schermen een boek schreef en opnamen maakte, die de hel van het filmen in de hel van de oorlog zo mooi laten zien.

Commentaar van anderen

Jamie Russell, BBC:

Directors' cuts have become an increasingly prevalent part of the cinematic landscape. Restoring footage that was either lost or snipped by know-nothing studio executives, these new prints have been greeted with open arms by film fans. Francis Ford Coppola's new version of his 1979 classic about the Vietnam War is quite different from the usual director's cut, though. Instead of being merely a restoration of the original film, this "Redux" (meaning "return to health") is actually a reworking of the story, using additional footage that Coppola - not the studio - previously decided to leave out. None of the original's scenes have been snipped; rather, Coppola has added footage that changes their tone. So, there's a complete sequence set in a French plantation that emerges from the mists during the river journey (as if the crew had stepped through some time warp to 50s Indochina). There's lots of scenes of Willard playing around with the crew of the riverboat - turning him from an obsessed loner into someone more human. Finally, there are several additions to Brando's improvisational ramblings about war, existence, and death - scenes that might have been better staying on the cutting room floor. Aficionados of the film will be entranced by this new version. The scenes are more than just additions: they add a whole new edge to the film, making "Apocalypse now", in Coppola's own words, a "richer, fuller, and more textured film experience". A word of warning: those who have never appreciated this masterpiece's astounding artistry are unlikely to be converted by a print that's long enough to make even the most devoted fan long for an intermission and the ice-cream seller.

Zelf zoeken

www.lib.berkeley.edu/MRC/Warfilm.html, oorlogsfilm handig gerangschikt naar oorlog, overzichtelijk.
www.filmsite.org/apoc.html, één van duizenden sites over Apocalypse now
www.zoetrope.com, de productiemaatschappij van Coppola